

MAGYAR KURIR

Indult Bétsből, Kedden December' 3-dik napján, 1816-dik esztendőben.

Nagy Britannia.

Sussex Királyi Hertzegnek arra a' feleletére, mellyet a' Ministeriális Kurirnak előszöri gunyolódására adott ('s a' mellyet a' Magyar Kurir 320-dik levéloldalán is olvasni lehet), ismét megfelele a' nevezett Kurir: — “

„Azon ebédfelett (úgy mond), mellyet a' Haláruló társaság' Nov. 2-dikán tartott, megfelele a' Sussexi Hertzeg azokra a' jegyzésekre, mellyeket mi affelől tettünk vala, hogy ő Kir. Hertzegsége ezen társaságnak egy előbbeni gyűlésében azzal ditsekedett, hogy ő, valamint szintén a' *Gloucesteri* Hertzeg is, *Coburg* Hertzeggel egyetemben, a' Haláruló Czéhnek a' tagja legyen. Mi tökéletesen helybe hagyjuk az ő K. Hertzegsége által kinyilatkoztatott gondólkodást. Igaz az, hogy a' Fő rangú személyeknek tiszteletül kell venni a' betsületetérdemlő társaságok által való kedveltetést: de kevélykedniek nem kell azzal, hogy ők azon társaságnak tagjaik. Nagy külömbség van e' kettő között, valamelly betsületmútatást szükséges lebotsátkozásból elfogadni, és egy Halárulónak titulusával kevélykedni, mellyet ez által eleibe tenni láttatik az ember a' Királytól lett származásnak. Ezek a' titulusok: *Haláruló* és *Királyi Hertzegséged*, nem illenek össze; és ha a' Királyi Hertzeg az elsőt, valami böltselkedésből, elfogadta, tsakugyan nem kellett volna azzal úgy ditsekedni, mint ha az ő néki megtiszteltetésére szolgálna, mert

minden tudja, hogy nem igaz, 's igen jól érzi minden, hogy a' K. Hertzeg, ha ezzel ditsekszik, magát nevetségessé teszi. Egy Király' fiának soha el nem kellene veszteni a' maga méltóságának érzését, kiváltképpen egy olyan században, mikor ily sok emberek (kiváltképpen azok között, kikkel a' K. Hertzeg társalkodik) iparkodnak azon, hogy minden méltóságokat felforgathassanak. Néhány esztendők előtt örömmel halottuk, a' Régens Princzről az itt következő Anékdótát: — Bizonyos B . . . nevű, legüresebb képzelődésekkel tele fejű ember, bejárt az akkori Princz *Waleshez* (a' mostani Régens Princzhez), 's igen bizodalmas öszszetsatolódásban élt a' Princzel, annyira, hogy égszer arra a' szemtelen bátorságra vetemedett, hogy valakivel arra a' fogadásra lépett, hogy ő a' Princzet tsak így fogja szollítani: *Wales!* 's azt is véghez fogja vinni, hogy az inashívó tsengetjüt a' Princz maga fogja megrántani. Meg is tartotta szavát; egy jó alkalmatosság fordulván elő, így szollott a' Princzhez: *Walles, tsengess!* — Hát a' Princz mit tett? Enedelmeskedett. Meghuzta a' tsengetjüt; hanem belépvén az inas, így szollott a' Princz: *B . . . úr a' szekert kívánja.* Így büntetődött meg a' fennhéjjazó B . . . úr' döjfös bátorsága. Megnyerte ugyan a' fogadást: de a' Princz nem szollott többé hozzá. Ilyen gondólkodást kívánunk mi *Sussex* Királyi Princznek. El ne felejtse ő azt soha, hogy ő a' Király' fia; és hogy őtet a' közönség tsak mint Király' fiát tisz-

teli, és nem mint Halárúlót. Mi egyenes szívűséggel helybehagyjuk azt, a' mit ő Királyi Hertzegsége a' Kereskedő társaságnak tartozó tiszteletről mondott. A' Kereskedők a' nemzet gazdagságának, boldogságának, és erejének szerző eszközi, 's talám még nem is mutatjuk erántok azt a' tiszteletet, mellyel hozzájuk viseltetni tartoznánk. De tsakugyan egy sintsen ezen gazdag kereskedők között, a' ki közönségesen azzal ditsekedne, hogy ő Halárúló legyen, ha tsak tréfából nem tselekedne. A' Király' fiai nem üzhetnek tréfát a' közönséges társaságokban a' Királyi méltósággal; nem tsatólhatják magokat össze a' porsereggel; ők kedvessé tehetik magokat, a' nélkül, hogy meg kellene alacsonyítani magokat; a' vendégségekben vidámságot mutathatnak, a' nélkül, hogy méltóságos rangjokrol elfelejtkezzenek. Jusson eszébe K. Hertzegségednek, egy Királyi Princznek (annak a' Princz Orleansnak, az úgynevezett Egalitének) a' példaja, a' ki azon iparkodott, hogy Polgárnak neveztesse, 's a' Fejedelmi Néppel oly nagyon össze elegyítette magát, hogy végezetre éppen ez az úgynevezett Fejedelmi Nép, annak megmútatására, hogy melly nagyon használni tudja a' maga revolúziós princípiumait, egy réggel neki is elűtette a' fejét.

Nem régen egy Wales tartományabéli Fő aszszonyságnak (Dámának) a' könyvei kötyavetyére botsáttatván, egyéb ritkaságok között a' Walesi legnevezetesebb Familiákrol is fordult elő egy munka, melyben egész Adamig és Eváig felvitték a' Familia' törsök - fáját.

Londonnak északra eső, Spafield nevű részében, melly egy nagy pusztamező, November' 15-dik napján olyan garáznáskodó népgyűlés tartatott, a' melly minden eddig való ilyen nemű öszszegyűléseket felyülhaladott bódult zabolátlankodása által. Előre való 's közönségesen ki-

függesztetett irás által meghívattattak, minden hajós legények, kézmivesek és Fabrikások, hogy a' nevezett mezőn gyülekezzenek össze, hogy egy kérő levelet, melly a' Régens Princzhez intéztetett, 's a' melly most ily közönséges foglalatossága a' nyughatatlantlankodóknak, irjanak alá. A' gyilkos hangon készült meghívásnak azonközben nem lett éppen oly hathatos foganatja, mint valósággal tartani lehetett tőle; tsak valami 5 vagy 6 ezerig való munkás emberek gyülekeztek össze: hanem a' lazzasztó beszédek, a' mellyek ezen gyűlésben tartattak, felyülhaladják a' képzelhetést. Hunt nevű ur, a' ki előtt egy seprűnyelnek végére szurt szabadság - siphát vittek, elébb egy kotsifedélre állott-fel, hogy onnét predikáljon a' néphez, hanem nem tetzvén neki ez az igen magas órátori szék, leszállott onnét, 's egy portubakos kajba' ablakába vette - be magát, a' honnét két oráig deklamált az egész világ ellen, még a' Ministerekkel ellenkező résznek tagjait is meg nem kimélvén, kiket, az egy Sir Francis Burdettet kivéven, kit igen derék embernek lenni mondott, mind fattyú (nem jóféle) patriotáknak nevezett: — "Ezek az antiministerialis emberek, úgy mond, ezek a' nagy hírnevű Whig'sek, nem valóságos barátjai a' népnek; nem egyebek ezek júbörbe öltözködött farkasoknál. Ők magok is gazdag emberek; penziót vesznek, hivatalokat viselnek; 's a' Ministerekkel gyakran égygyet érnek. Éngemet az ő tulajdon Journaljók (a' Morning Chronicle) letsúfolt; mellyet azonközben én tsak katagással nézek, 's valameddig tudóm leszen, addig a' nép'javát védelmezni soha meg nem szűnök." — Azután rendre vette a' penzionistákat és Sinecuristákat, 's mindeniknek neve után vetett külömbkülömb személyes oltsárlást. Végezetre elő vette a' Régens Princzhez küldendő kérő levelet is, a' mellyben, mint minden efféle mostani koholmányokban, a' mondatik, hogy a' népnek mostani véghetetlen és példátlan insegei, az igaz-

ságtalan és haszonnélkül való hadakozásra fordított mértékletlen költségek által okoztattak, mellyeknek megorvosoltathatása egyedül csak a' parlamentumnak siettséggel való és gyökeres reformáltatása által eshetne meg; kérettetik ő Királyi Hertzegsége, hogy a' nép' szenvedéseinek siettséggel tegyen határt, 's kívánságait halgassa-meg, míg késő nem leszen." Ez a' kérő levél még megbántóbbki fejezésekkel is megélesített ezen gyűlésben, 's így osztán végezetre helybe hagyatott 's megerősített. Annyira üzte Hunt a' szemtelenkedést ezen gyűlésben, hogy azt mondotta, hogy ha az erkölcsi (moralis) erőnek semmi foganatja nem talál lenni, testi (physicus) erőhöz kell folyamodniok, 's ezen utolsó esetben ő meg fogja mutatni, hogy nem rejti magát a' boros asztal mögé. — Végezetre meghatározatott, hogy a' kérő levelet *Sir Francis Burdett* és *Hunt* adják-be a' Régens Princznek. —

Ekkor a' porseregnek nagyobb része eloszolván, csak holmi díbdáb kóborlók maradtak tovább is egygyütt, a' kik egy bot' végibe egy kenyeret szúrván, ezzel ide 's tova szellyel jártak, 's lármáztak, mint a' részegek szoktak. Egy kenyérsütőnek böltja előtt megállván ettől néhány darab halat és kenyeret elvittek, egy más kenyérsütőnek ablakait beverték, 's ettől is elvittek néhány kenyeret: hanem mikor éppen így vitézkedtek volna, oda érkeztek a' politziai tiszték egy politziai fegyveres csoportal, 's tsatára került a' dolog, melynek a' lett a' vége, hogy a' lármázók közzül néhányok elfogattattak, a' többek még valami mézárosokat is ki prédáltak, 's azután egy fertály óra alig telt-el, hogy mindenek elszéledtek 's eltsillapodtak. — Hanem megjegyzésre méltó lehet itt még az is, hogy még a' *Morning Chronicle* háza sem maradt minden részvétel nélkül; minthogy réamenvén a' betsületes társaság, behajgálta az ablakait, azért, hogy nem régen valami tikkelyeket hirdett-ki az efféle sikertelen

lármázások ellen. Minthogy pedig ez a' *Morning Chronicle* nevű újság magát nyilvánóságosan a' nép' oltalmazójának nevezi, tehát természetszerént való dolog, hogy megilletődött ezen váratlan megjutalmaztatás által. A' *Times*' tulajdonosát is nagyon fenyegetik, kiről azt mondotta *Hunt*, hogy ha most tsaki a' fenyegettetéssel hagyták is, más alkalmatossággal őtet is meg fogják keresni és találni.

Annak megjutalmaztatására, a' ki *Irlandiában* a' *Lynch* házának kegyetlen felégetőit béjenti, 1500 font Sterlingeek (több mint 15 ezer ezüst forintok) határozattak. — Az óta is történtek *Irlandiában* több efféle ragadozások, gyilkosságok és égetések.

Spanyol Amerika.

A' *La - Platai* függetlenné lett tartományok' Szövetségének már nem egyszer említett de még sem egészen nyilvánosság állapotjáról ilyen újabb tudósítást közlenek a' *Londoni* újságok *Rio-Janeiro* bol: — "A' *Buenos-Ayresi* környülállások, úgy mond, naponként fontosabb tekintetű ábrázatot vesznek magokra. A' *Congressus*, melly ezen Egygyesült Státusoknak képeiket viseli, és *Tukumanban* tartja tanátskozásait, Julius 20-dikán hirdettetteki formaszereént való módon ezeknek függetlenségeket. *Püredon*, az új Direktor, Julius 27-dikén *Buenos-Ayresbe* érkezett, 's úgy mutatják első intézetei, hogy elfogja érni a' belső egyenetlenkedés' eltsendesítésére intézett iparkodásait. Sok *Patriótákat*, kiket az ő politikabéli vetélkedőtársaik a' kormány mellől elmozdítottak vala, ő oda ismét vissza helyheztetett. Az Országnak *Portugallia* ellen való oltalmaztatására nagy készülétek tétetnek. *Artigosnak* segítségére is jó erő küldtetett. Az adózás új lábra állittatott. A' *Portugalliai* armáda még mind ez ideig nem teve semmi próbát; 's azt mutatja minden mozdulásai által, hogy nints bizonyos plánuma; az

insurgensek pedig időt nyertek arra, hogy magokat minden pontokon megerősítsék. Egy idegen hajón két Generálisok érkeztek-még *Buenos-Ayresbe*, kiknek egygyike Frantzia, a' másik *Spanyol*. Ezt azt utólsót azokkal valónak mondják lenni, kik az utóbbi özszeesküvés miatt *Madridból* elszaladtak. Ezen két Főbb vezéreken kívül még 34 külömbkülömb rangú egyéb idegen tisztek is érkeztek ugyan oda.

A' *Londoni Kurir* is kiadta a' maga vélekedését, arról, hogy mitsoda következéseit lehet várni annak, hogy a' *Firebrand* (*Feuerbrand*) nevű Északi Amerikai hajót a' Spanyolok a' *Meksikói* öbölben megtámadták: — "Ámbár az Északi Amerikai Egyesült Státusoknak Finantziai állapota sem nagyon fényes, ámbár a' kereskedésnek tsatornái itt is nagyon bedugultak, 's némelly Státusokban oly nagy inség uralkodják, hogy ha az Európában uralkodó inségeket felyül nem haladja is, ezeknel legalább semmivel sem kisebb: mindazonáltal még is oly titkos hánykodás, nyúghatatlankodás, kedvetlenség, 's hadakozáskivánás uralkodik ezen Északi Amerikai emberekben közönségesen, hogy, ha tsak legkisebb történet fordul elé olyan, hogy tsak mi erőltetett szint is lehet neki adni arra, hogy az által az Amerikai zászlónak betsülete meg sértetődött volna, azonnal egyszerre megszollal minden felől a' hadakozásnak ohajtását jelentő kiáltozás; a' történet' szorosabb környülállásait azonközben senki nem tudakozza; azt sem kérdezi, hogy valyon megbántó czélzással vitetett-é véghez? egy szóval legkisebb megfontolás nélkül kívánnyák a' hadakozást, de nem Anglia, hanem Spanyolország ellen. A' mi egy *Északi Amerikai* hajónak a' Spanyol hajók által lett megtámadtatását illeti, erről még az Amerikai levelek is külömbözöleg írnak, 's még is azt erőssítik, hogy az egy oly megbántás legyen, a' melly kiáltvakivánnya a' megboszsúltatást. A' hivatal-szerént való *National Intelligencer* ugyan azt

mondja, hogy azt a' megtámadtatást nem lehet a' Spanyol nemzetnek tulajdonítani, mind addig, valameddig azt az ő ország-lószeke közönséges módon helybe nem hagyja. Hanem azonban már előre mind e' mellett is lehetségesnek lenni tartja azt, hogy a' Spanyol országlószekek nem fog eleget tétetni a' megbántatásért, 's ekkor osztán igasságos ok fog lenni a' hadakozásra. Pedig az is nagyon hihető, hogy az Amerikai hajó volt a' megtámadó, mivelhogy hadi készületet akart vinni a' *Meksikói* insurgenseknek. Lehetne-é erőssíteni azt, hogy az insurgents Spanyol tartományoknak az anya ország ellen való segítettése által a' *Spanyol* ország és *Amerika* között fennálló békesség meg ne' sértetődjék? *Spanyol* és Frantzia ország, segítették az Amerikai Egyesült Státusokat az anya ország (*Anglia*) ellen; de hányják tselekedeteiket; úgy látszik, hogy az Északi Amerikai Státusok is arra való ösztönöztetést éreznek magokban, hogy legyenek segítségül a' feltámadott Spanyol plántatartományoknak a' magok anya országok ellen, mint hogy ezek a' Plántatartományok a' Spekulánsokat széles mezővel, 's a' pénzsomjúzókat gazdagzsákmánnyal' ketsegtetik. A' kereskedésbéli nyereségsomjúzás, nem tekinti az ilyen környülállások között a' Constituzionális törvényességet: pedig talám semmi sem lehet az Északi Amerikai Egyesült Státusokra nézve oly kevésbé kívánható, mint az, hogy a' Délre fekvőbb *Amerikai* földek által nevelje a' maga birtokait, 's arra felé iparkodják kiterjeszkedni. Sőt kérdés, hogy valyon nem már is igen nagyon kiterjedtek-é 's nem igen nagyon elszakadotak é egymástól ezek az Egyesült Státusok? Ezeknek az ő Délre való újabb nevedéssek által tsak az az időpont fogna közelébb hozattatni, melyben a' belső szakadások az egygyességet és szabadságot megfulasztanak, 's egy katonai despotismusnak győzedelmeskedését fognak elhozni."

Némely levelek szerént, melyek *Amé-*

rikából érkeztek, Washingtonban tanácskozásk tartatván az Uj-Orleans szomszédságaiban folyó környülállásokra nézve, mint birlelik olyan határozások tétettek, hogy a' *Floridai* partok mellé egy jó erejű tengeri erő küldtetessek-el, hogy vigyázzon a' Spanyoloknak mozdulásaira, 's ha látándja, hogy ezek ott valahova kiakarnak szállani, ne engedje.

Frantzia Ország.

A' *Párisi* fenytő törvenyszéktől ilyen ítélet jött - ki Nov. 17-dikén: — " Mineutánna *Abbè Fleuryre* réa bizonyosodott az, 's maga is megvallotta, hogy egy ki nyomtattatott irások, melynek titulusa ez: *A' Frantzia Papok' 25 estendők alatt való magokviseletének magasztalása; közülök egyik által XVIII-dik Lajos Királynak ajánlatván, ő legyen az írója; 's minthogy ezen irásban, egy átaljában oly jóvállások találtnak, mellyeknek az a' czeljek, hogy a' Polgárok között a' nemzeti jószágoknak megsérthetlenségére nézve félelmet gerjeszzen-fel: ehezképpest a' nevezett *Abbè Fleury*, három hónapi bezárattatásra, 50 Frankból álló büntetésfizetésre, 's egy esztendeig a' Politziai felvigyázás alatt való maradásra ítéltetik, a' szerént, mint az 1815-ben kijött törvénynek 8, 9, és 10-dik tizkelyeiben meghatározottatott."*

B é t s.

Itt ismét 10 millió papiros pénzből álló summát égettek-el tegnap, melyről ilyen előre való hirdetést adtak-ki tegnap előtt: — " A' Cs. K. Béváltó és Eltörlő Deputatio ezennel közönségesen jelenti, hogy az ő igazgatása, felvigyázása, 's kontrolli-

rozása alatt, 's az Udvari Számtaró Deputatioinak is közbejöveteleivel, abból a' papiros pénzből, melly az Oktober 29-dikén költ Felseges Patensnek erejeszerent kinyittatott, 5 per Centet interesre való költsönözésnek utján begyűlt, 's azonnal keresztül lyukasztatott, tiz millió Forintok, a' Cs. K. Biztosnak jelenlétében, hólnap, úgy mint e' h. 2-dikán, dél előtt 11 órakor a' *Glaszin* levő elégető házban, az úgy nevezett *Stubenthor* kapú előtt, közönséges módon semmivé tétetnek. Költ Betsben Dec. 1-ső napján 1816-ban.

Gróf *Nemes Ádám*, Elölülői helytartó 's az Erdélyi Rendek' Követje.

Báró *Koller Ferentz*, a' Karinthiai Rendek' Követje.

Badenfeld Károly, a' Sléziai Rendek' Követje."

Betsben egy virtusokkal tündöklő nevezetes Fő aszszonyság halt-meg a' múlt November' 25-dik napján. E' volt a' régi Lengyel országi Fő Korona - Marschalnak Hertzeg *Lubomirsky Stanislausnak* özvegye, a' Hertzeg *Czartorisky Augustus* leánya, *Isabella*. Halálát tüdőjének elgyengülése okozta. Szép időt élt; 83 esztendőskorában halt-meg.

Bonapártérol sokat mesértek ezen napokban a' külső országi nevezetesen a' *Londoni* levelek. Egygyik azt erőssítette, hogy elszökött *Szent Ilonáról*; a' másik, hogy tsak akarták elszöktetni, de nem érhettek-el czeljokat. A' valóság ennyiben határozódik, hogy az egész dolog költemény volt.

Nov. 29-dik napján Száz forint Huszaspénzért, Váltótzédulában 335 1/2 forintot,
— egy Császári aranyért, — fl. — kr. — Egy Hollandus aranyért — fl. — kr. adtak
Nov. 30-dik napján 100 forint huszas pénzért, Váltótzédulában 334 1/4 forintot,
— egy Császári aranyért — fl. — kr. — Egy Hollandus aranyért 15 fl. 45 krt.
Dec. 2-dik napján 100 forint huszas pénzért, Váltótzédulában 332 1/2 forintot,
— egy Császári aranyért — fl. — kr. — egy Hollandus Aranyért — fl. — krt.
A' marhahusnak fontja Novemberre, Betsben 26 krajtzárra határozottatott.

Hazai Dolgok és egyéb Toldalékok.

Magyar Ország.

Sajó-Kazáról Nov. 19-dikén 1816: —

A' Jubileumi öröm innepnapokat elei-
től fogva úgy vették, 's méltán úgy is néz-
hették, mint az Istennek különös jótéme-
nyét, 's megtiszteltetését; mennyivel inkább
nékünk, nagy tiszteletünknek tárgya lehet,
az a' sok kegyesszivektől ohajtott nap, melly
e' f. esztendőnek Aug. 25-dike vala, mel-
lyen a' Felső-Borsodi Egyházi Megyében
Sajó-Sz. Péteren, a' Helv. Conf. tartó né-
pes Gyülekezet, nagy kedvességű első Lel-
ki Pásztorának, Fő Tiszteletű Idősb Felső-
Öri Fülep Gábor Urnak, mint a' Tiszán-
innét lévő Ref. Ekklesiák már 20 dik esz-
tendéjére, nagy érdemű 's tiszta buzgósá-
gú Superintendensének, 's több T. Ns. Vár-
megyék' Tabla Bicájának 50 esztendőket
épen ma töltött Predikátori hivatala, fényes
egybeseregléssel, hálaadó nagy örömmel
meginnepeltetett; melly napra az egész Fő
Tiszteletű Superintendenciából, úgy a' Tisz-
teletes Papi Renden lévők, valamint a' Vi-
lágiak is, minden vallás külömbsege nél-
kül, igen fényes és nagy számmal egybe-
gyültek, mind azért hogy a' Világ' Alkotó-
jának buzgó hálát adhassanak, 's további
hasznos életéért esedezenek, mind pedig
azért, hogy tudós munkái által (mellyek
részszerént már nyomtatás által közönséges-
sétettek, 's nagyobb részént pedig írásba
nyugszanak) megkülömböztetett, fáradha-
talan Superintendensüknek, érdemlett
tisztelet tetettessen; a' melly következendő
módon ment végbe: — Ugyanis Aug. 24-
dikén alkonyodáskor, S. Kazai Ref. Prédi-
kátor Tiszteletes Orosz Szabó József Ur, egy
három oldalú, gyertyákkal kivilágosított,
's az ígézésig gyönyörködtető pyramist ké-
szített, mellynek vörös és zöld bársony-
színt játszó két oldalain, a' szép kimettzett
virágokon, 's az alkalmatossághoz készített
deák és magyar Verseken kívül, még a'

harmadik oldala is általa a' Fő Tiszteletű
Urnak jól eltalált, általvilágító melyképe-
vel díszeskedett, mellynek alatta ezen Chro-
nosticon olvastatott: —

Láthatatlan felség azért tér DepeLünk,
Hogy Öryt éltesseD sok IDőkre VeLünk.

— 's ez a' pyramis a' Város útzáin,
ékes harmonia éneklések, 's a' népnek nagy
tolongásai között, lámpások világóál, ahoz
készített magos lábainál fogva, meghordoz-
tatott; 's amaz ember szerető, 's fedhetet-
len életű, és egyenes jó szívűségéről esme-
retes, 's a' Fő Tiszteletű Ur példa nélkü-
lő buzgón szeretett barátja, Tekint. Var-
gyasi Daniel Sámuel Urnak udvarába is bé-
vitettelett, a' ki megszempléni méltóztat-
ván, benne különös meglegedését talál-
ta. Innen egyenesen a' Fő Tiszteletű Ur
udvarába kísértetett, a' hol a' vatsorától a'
már számosan odagyültek épen akkor kel-
vén fel, mint nem is vólt, 's addig tudtok-
ra nem is esett történet, nagy bényomást
tett, kivált Superintendens Urnak a' maga
jól eltalált képe igen megtettzett, 's csak-
nem éjfélig vig éneklések között az udva-
ron tartatott, 's más nap' estve is kitétetett.

Hosszas volna azon számtalan deák, és
magyar Verseknak, 's énekeknek, mellyek
ezen alkalmatosságra készítették, az elől-
hordása; de még is el nem mulathatom az
E. Benyei Predikátor T. Juhász András Ur
által készített igen szép, minden erőltetés
nélkül folyó, 's ropogos deák Verseinek
ittén való megemléttetését, melly hogy Vi-
lág eleibe botsáttasson kívánni lehet.

Ezek után 25-dikbe, reggeli 9 órakor,
a' harangoknak keszseri megvonattatása után,
a' fényes Gyülekezet a' Templomba való
menést oly rendtartás között tette, hogy
a' Parokhiáról megindulván jobb kéz felől
a' Fő Tiszteletű Superintendens Ur, bal fe-
lől pedig Tekint. Consiliárius Szatthmári
Király József Urtól, mint a' nagy érdemű
Fő Curator Urak távol létékbe, azoknak

Helytartójától vezetettvén legelől mentek, a' kiket hármassorba, jobbról a' Tiszt. Papi Rend, bal felől pedig a' Világi Urak, nagy számmal követtek, 's midőn a' Templom kerítésén lévő ajtó eleibe értek volna, a' hol a' köznépek nagy sokasága és a' harmonián éneklők' diszes serege vártak, 's a' mint oda értek, azonnal a' szép harmonia zengedezni kezdett; másfelől pedig épen szemközt azon pillantásba, abrantsokra kötözött virágkoszorúkkal 's ékes bokrétákkal, tsinos fejer ruhákba felöltözve lévő, ártatlanságot magok virító ortzáikon hordozó Nemes *Naményi Mária*, és *Susanna*, ugy *Ns. Katona Krisztina*, 's több más *Ns. Kisaszszonyok*, mint a' kiket, elől tisztelt *Onody Ur* aboz illendően kikészített, véletlenül a' nép sokasága közzül eleikbe jöven, díszesen megköszöntötték, 's útjukba mindenütt virágokat hánytak, 's a' Templomba ily módon vezették, a' hol kiki rangjához illő helyt fogott, noha a' népnek nagy része minden szorongás mellett is be nem fért; a' nevezett Fő Tiszt. Ur pedig, a' Templom közepén, egy asztal mellé, a' Tiszt. Esperest Urakkal egygyütt leült, a' virágos koszorúk szemközt, és hát megett tartatván, 's egy kevés buzdító harmonia éneklés után, az alkalmatossághoz képest röviden, de igen fontosán prédikált először ugyan Tiszt. Tudós *Szathmáry József Miskolczi Predikátor Ur Sám. I. K. 7. Része 12 dik Verséből*; utánna pedig Tiszt. *Gilányi János S. Sz. Péteri második Predikátor Ur a' 32. Zsoltár 8-dik Verséből*, a' ki a' Fő Tiszt. Urnak Biografiáját is egy dióhajba szorítva elbeszéllette, 's a' predikálás közbe egy két vers éneklés is tétett. Végre maga a' 78 esztendő Superintendens Ur, egy buzgó hálaadó könyörgésmondással, az Isteni tiszteletet az örömkönyvek meggyengülése mellett is, hathatósan befejezte. Melly után a' Templomból kijöven, a' Parokhián lent a' szobákba négy, az udvaron sátorok alatt pedig két igen hosszú asztaloknál, az öszvesereglett T. Papi és Uri Rend, kiknek száma jóval felül volt

a' háromszázon, gazdagon, kivált a' belső szobákba a' legjobb ízlés szerint, igen szép és jó rendel, első szülött fia *Tekint. Ifj. F. Öry Fülep Gábor Ur* és *Hitves társa Galos Barbála Aszszony*, gondos és szemes felvigyázások 's kormányozások alatt, megvendégeltetett; melly öröm innepet az időnek kellemetes tündöklése mellett, nevelte még az is, hogy a' Fő Tiszteletű Ur, második fiának, *Tekint. F. Öry Fülep Sámuel* híres Orvos Doctor Urnak, neve napja is a' következő napra esett; kiknek szerentsés életékért sok Vivát-kívánások közbe, számos poharak ürültetvén ki, ily módon ezen fényes, és a' Sz. Péteriekre nézve, soha ez ideig nem látott napnak vége lett. Kívánjuk, hogy hasznos élete, az Isten áldásai között, továbbra is terjedjen, 's Éljen! —

T o d o m a n y o s J e l e n t é s a' k é t M a g y a r H a z á h o z.

Számos esztendőktől fogva de kivált a' mióta, a' Pestalozzi Methodusa szerint kidolgozott kézi Könyvek nyomtatásba kijöttek: az ő Nevelésének módja, minden Nevelőknek és Oskolai Tanítóknak Figyelmeességét magára vonta. A' mint az minden újításokra és új találmányokra nézve rendszerint meg esni szokott, ennek a' Methodusnak is találkoztak azonnal Pártfogói, Helybehagyói és Baráttjai; de találkoztak Ótsárlói sőt ellenségei is. Mindazonáltal részszerint a' mélyebb belátás és részrehajlás nélkül való fontosabb megvizsgálása a' dolognak; részszerint némely Magyarázattyaik, világosításaik és ajánlásaik azoknak a' Neveléshez értő Tudósoknak és tapasztalt Tanítóknak, kik ezt a' Methodust különböző időkben leirták; részszerint pedig és főképen az a' szembetűző szép előmenetel, mellyet az ezen Methodus szerint nevelt és tanított gyermekek és ifjak tesznek, mind a' Tudományokban, mind a' jó erköltsőkben, mind pedig a' testi gyakorlatokból származni szokott ügyességben s. a. t. nagy részét azoknak, kik eleinte attól idegenkedtek és az ellen szóval a' vagy pen-

nával ki keltek, megnémitották és a' Methodusnak annál nagyobb Baráttaivá és annál buzgóbb Pártfogóivá tették. Innen ez a' Methodus sok Országokban már közönségesen használják az Oskolákban. Néhány Fejedelmek meg vizsgálván azt ahoz értő Tűdősök által és annak helyes és hasznos voltáról meg győztetvén, számos Ifjakat, Férjfiakat küldöttek a' Pestalozzi Oskolájába oly végből, hogy azok ott a' Methodussal meg esmérkedjenek, és azt az ő Tartományaikba bevigyék: kik annak közönségesse való tételén mái napigis nagy előmenetettel munkálódnak.

Mind ezek oly fontossá tették az Emberi nemzetre nézve ezt a' Methodust, hogy azt meg esmérni valójában minden Nevelők 's Tanítók, minden Oskolák Igazgatói 's a' Nevelésnek Barátjai közönségesen, sőt minden Szülék, kiknek az ő Gyermekük neveltetése sziveken Fekszik, magokat köteleseknek lenni érezhetik.

Én ezelőtt kilentz Esztendőkkel, oly végből küldettvén ki a' Németországi Akadémiaikba, hogy magamat a' Tudományokban gyakorolván, gyermekek Nevelőjévé készüljek, mindent igyekeztem véghez vinni, hogy rendeltetésemnek jövendőben megfeleljek. Három esztendő után mellyeket Németországban el töltöttem, Helvétziába utaztam Pestalozsihoz, és ott közel esztendőt fordítottam egyedül arra, hogy az ő Nevelésének módját, ő tőle 's Tanítóitól, tulajdon Oskolájába tanuljam meg. Szemmel látott tanúja voltam a' Gyermekkel való bánásnak, az ő tanítatások módjának és előmenekleknek, a' Gyermek foglalatosságaiuknak, mulattságaiuknak, játékaiknak és magok viseleteknek; a' Pestalozzi Oskolája el rendeltetésének egy szóval mind annak, a' mi a' Pestalozzi Nevelése módjának fundamentomait, tulajdonságait, annak természeti valóságát teszi és illeti.

Én ezen Methodust, minden eddig esmérte Methodusok között, mindenkor a' legjobbnak, az emberi természettel leginkább

megegyezőnek, a' leg tökéletesebbnek tartottam. — Azon öt esztendő alatt pedig, hogy a'szerint Nevelői Hivatalomat folytatom, tulajdon próbáim által annyira meg győztetem annak nagy hasznairól, hogy azt kedves Hazámfiával meg esmertetni, magamba meg határoztam. Rövid időn készen leszek a' Pestalozzi Methodusának Magyar nyelven való leírásával, és mihelyt azt el végezem, azonnal le fordítom azon kézi könyveket is, a' mellyek a' Tanítás több tárgyaiban, a' Methodus szerint, Német nyelven, nyomtatásba már kijöttek. Azon bővítésekkel és világosításokkal fogom pedig azokat ki adni, a' mellyekkel, azoknak szerzője is — a' kívül e' dologban egyet értek — munkáit, újobban ki adni szándékozik.

Reményem, hogy Házámfiái, hasznos igyekezetemet, jó indulattal fogják venni. Irtam Pesten November 25-dik Napján 1816-dik Estendőben.

Szabó János

A' Méltóságos Generalis Báró Vay Miklós Ur Eő Nagysága Fiainak Nevelője. A' Nevelés dolgában munkálódó Lentzburgi Tűdős Társaságnak Tagja.

~~~~~

A' *Posonyi* Deák újságban olvassuk, hogy *T. T e h e l L a j o s* úr, *Pesten*, a' Szabad Mesterségek', 's Philosophiának, nem különben az Orvosi Tudománynak Doctora, a' Nemzeti Magyar Muzeuumban a' természetiek', 's mesterségbeli készítmények' Kabinetjének Custosa, ásványt-visgáló Jénai Társaságnak egyik Tagja, életének 47-dik esztendejében, guta ütésben, a' melly November' 7-dikén érte legelsőben, ugyan azon hónap' 19-dikén meghalálozott.

Lotteriai Nagy Nyérések.

A' múlt szombaton véghez ment sorsvonásban, *Hluboscht Pitschinnel* egygyütt a' 10,027, *Sadeck* majórt a' 85,388, a' dróth malmot a' 34,266 számok nyerték-el. A' 64,629 nyert hat ezer; az 1935, négy ezer; a' 17,320, három ezer forintokat.